



ЎЗБЕКИСТОН – ОЗАРБАЙЖОН: ҲАМКОРЛИКНИ ЯНАДА КЕНГАЙТИРИШ МАСАЛАЛАРИ МУҲОКАМА ҚИЛИНДИ

Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёев 14 октябрь куни Озарбайжон Республикаси Президенти Илҳом Алиевнинг таклифига биноан амалий ташриф билан Боку шаҳрига келди.



Ҳайдар Алиев номидаги халқаро аэропортда мамлакатимиз етакчисини Озарбайжон Бош вазирининг ўринбосари Шаҳин Мустафаев ва бошқа расмийлар кутиб олди.

Боку шаҳрига амалий ташриф доирасида Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёев Озарбайжон Республикаси Президенти Илҳом Алиев билан учрашув ўтказди.

Сухбат аввалида давлатимиз раҳбари Озарбайжон етакчисини Осиёда ҳамкорлик ва ишонч чоралари бўйича кенгашга раислиги муваффақиятли кечаётгани ҳамда унинг еттинчи саммити

юқори савияда ташкил этилгани билан самимий табриклади.

Шу йилнинг август ойида Озарбайжон Президентининг Ўзбекистонга давлат ташрифи давомида эришилган келишувларни амалга ошириш орқали Ўзбекистон — Озарбайжон стратегик шериклик ва иттифоқчилик муносабатларини янада ривожлантиришнинг долзарб масалалари кўриб чиқилди.

Барча даражаларда самарали алоқалар йўлга қўйилгани мамнуният билан қайд этилди. Йил бошидан буён ўзаро товар айирбошлаш ҳажми 30 фоизга ошди. Геология, энергетика, қурилиш, транспорт, логистика, енгил саноат, туризм ва бошқа соҳалардаги кооперация лойиҳалари фаол паллага кирди.

Маданий-гуманитар алмашинувнинг тадбирларга бой дастури амалга оширилмоқда.

Ўзбекистон ва Озарбайжон етакчилари халқаро ва минтақавий аҳамиятга молик масалалар юзасидан ҳам фикр алмашиб, бўлажак тадбирлар режасини муҳокама қилдилар.

15 октябрь куни Ўзбекистон етакчиси Осиёда ҳамкорлик ва ишонч чоралари бўйича кенгашнинг еттинчи саммитида иштирок этади.

Саммит доирасида қатор икки томонлама учрашувлар ҳам режалаштирилган.

ЎЗА

МАҲАЛЛА – ТАРАҚҚИЁТНИНГ БУЮРТМАЧИСИ

Халқ эҳтиёжидан давлат дастуригача

Маҳалла ўзгарса, ҳаёт ўзгаради. Маҳалла обод бўлса, юрт обод бўлади. Маҳаллада инсоннинг дарди эшитилса, унинг муаммоси ҳал этилса, давлатга ишонч мустаҳкамланади. Бу оддий иборалар эмас. Бугун Ўзбекистонда маҳаллага муносабат давлат сиёсатидаги туб ўзгаришлардан бирини ифода этмоқда. Яъни маҳалла энди фақат аҳоли билан ишлайдиган қуйи бўгин эмас, балки ҳудуднинг ижтимоий-иқтисодий тараққиётини белгилашда иштирок этадиган, эҳтиёж ва ташаббусларини давлат дастурларига олиб қирадиган фаол институтга айланмоқда.

Президентимизнинг давлат мустақиллигининг 35 йиллигига бағишланган тантанали маросимдаги нутқида айтилган бир ғоя ана шу жараённинг янги босқичини жуда аниқ ифодалади: “Олтинчи миллий дастур маҳаллани жамият тараққиётининг асосий буюртмачисига айлантиришга йўналтирилади”.

Олтинчи миллий дастур шарҳи



Бу ғоянинг давоми янада муҳим: туман бюджети, инвестиция дастури ва инфратузилма лойиҳалари маҳалла буюртмаси асосида ишлаб чиқилади, фуқароларнинг талаб ва эҳтиёжи, маҳал-

ланинг фаровонлиги энг асосий мезонга айланади.

Маҳалла институтини янги босқичга кўтариш амалда бир кунда пайдо бўлган ғоя эмас. Бу ғоя 2017 йилдан бошланган,

босқичма-босқич ҳуқуқий, ташкилий, молиявий ва ижтимоий механизмлар билан бийтиб борилган катта ислохларнинг манتيқий давомидир.

► Давоми 3-бетда

ТОШКЕНТДА ИЖТИМОЙ ИНФРАТУЗИЛМА ОБЪЕКТЛАРИ РИВОЖЛАНТИРИЛАДИ

Президент Шавкат Мирзиёев 14 октябрь куни Тошкент шаҳрида маҳаллаларни ободонлаштириш, янги мактаб ва боғчалар қуриш ҳамда шаҳар муҳитини ривожлантиришга қаратилган лойиҳалар тақдимоти билан танишди.

Яшнобод туманидаги Ватандош, Моҳинур, Ал-Бухорий ва Тонг маҳаллаларини комплекс янгилаш лойиҳаси тақдим этилди. Уларнинг умумий майдони 75 гектар бўлиб, бу ерда 18 минг 386 нафар аҳоли истиқомат қилади.

Лойиҳа “15 дақиқалик маҳалла” тамойилига асосланган. Унга кўра, аҳоли учун зарур савдо ва маиший хизматлар, таълим ва тиббиёт муассасалари, дам олиш ҳамда спорт масканлари одамларга қўлай масофада жойлаштирилади.

Ҳудудда яшил майдонларни кенгайтириш, уч километрлик сайр йўлагини ташкил этиш, болалар ва спорт майдончаларини янгилаш, кўп тармоқли спорт иншоотини барпо этиш режалаштирилган. Мавжуд мактабларни кенгайтириш ҳисобига 2 мингта қўшимча ўқувчи ўрни яратиш, 540 ўринга мўлжалланган тўртта боғча ва учта поликлиника ташкил этиш ҳам назарда тутилмоқда.

Маҳаллаларда автомобилларни ҳовлилардан ташқарида жойлаштириш, жамоат транспорти бекатларини янгилаш, хавфсиз пиёда ва велосипед йўлакларини барпо этиш тақлиф қилинди. Шунингдек, 76 та уйнинг ташқи кўриниши ва муҳандислик тармоқларини янгилаш, кўчаларни ёритиш, чикинди йиғиш шохобчаларини кўпайтириш кўзда тутилган. Савдо ва хизмат кўрсатиш объектлари, кафе ҳамда аҳоли мулоқот қилиб, ҳордиқ чиқарадиган жойлар ташкил этилади.

“15 дақиқалик маҳалла” тамойили асосида пойтахтда 2027 йилда 100 та, 2030 йилга қадар эса 400 та маҳалла комплекс янгиланади. Бу жараёнда ушбу маҳаллалардаги барча инфратузилма, жумладан, иссиқлик, ичимлик сув, канализация, электр энергияси, газ ва ёритиш тизимлари, кўп квартири уйлар фасадлари, йўл ва йўлақлар, болалар ва спорт майдончалари тўлиқ янгиланади. Маҳаллаларда аҳоли жон бошига тўғри келадиган дарахт ва буталар сони халқаро стандартларга мослаштирилади.

2030 йилга қадар 400 та маҳаллада 130 мингта янги иш ўрни яратилади, хусусан, 2027 йилда 100 та маҳаллада 22 мингта. Бунинг учун банклар томонидан “конвейер” лойиҳаларни ишлаб чиқиш ва ишга тушириш тизими йўлга қўйилади.

Пойтахтда аҳоли сони ўсиши билан ўқувчи ўринлари танқислиги ортиб бормоқда. 2025-2026 ўқув йилида у 141 мингтадан ташкил этган бўлса, кейинги беш йилда ўқувчилар сони 71 мингтага (14 фонз) кўпайиши ҳисобига 2030-2031 ўқув йилига бориб, 212 мингтага етиши мумкин. Шу боис, 2030 йилгача республика бюджети ҳисобидан 48 мингта, маҳаллий бюджет ҳисобидан 78 мингта янги ўқувчи ўрни яратиш режалаштирилган. Натижада мактабларнинг юклаваси ҳозирги 1,4 коэффициентдан 2030 йилда 1,2 гача пасаяди.

2026-2027 ўқув йили учун умумий майдони 64,6 минг квадрат метр бўлган, жами 38 минг ўринли 24 та янги мактабнинг лойиҳалари тайёрланган. Мактабларнинг амалдаги намунавий лойиҳаларига 17 та янги имконият қўшилмоқда.

Жумладан, қўшимча ўқув майдонлари, кутубхона, спорт ва маданият тадбирлари учун мослашувчан заллар, ўқитувчилар учун қўлай хоналар кўзда тутилган. Лойиҳаларда пандус ва лифтлар, инклюзив таълим хоналари, тиббий хоналар, хавфсизлик ҳамда энергия тежамкорлик ечимлари ҳам назарда тутилган. Ҳаракат ва сув датчиклари ҳисобига электр энергияси сарфи 20 фоизгача, сув сарфи 10 фоизгача тежалди. Янги ечимлар ер майдонини 50 фоиз тежаш, бир ўқувчига тўғри келадиган майдон самарадорлигини 15 фоизга ошириш, спорт майдонларини уч баробар кенгайтириш имконини беради. Умуман олганда, намунавий лойиҳалар самарадорлиги 40 фоизга оширилади.

Хусусий таълим марказларининг давлат мактаблари билан ҳамкорлиги йўлга қўйилади. Бу ўқувчиларнинг мактабнинг ўзида олийгоҳларга тайёрланиши ва янги тилларни ўрганиши учун шароит яратди.

Шаҳарда 3-7 ёшли болалар сони 253 мингтани ташкил этади. Уларнинг мактабгача таълим билан қамрови 79,2 фоиз, боғчалардаги ўринлар танқислиги эса 65 мингта. Шу боис, 2030 йилгача республика бюджети ҳисобидан 8 мингта, маҳаллий бюджет ҳисобидан 32 мингта қўшимча боғча ўрни яратиш режалаштирилмоқда. Натижада 2030 йилда қамров 92 фоизга етказилади. 2026-2027 ўқув йили учун эса умумий майдони 32 минг квадрат метр бўлган, жами 16 минг ўринли 28 та янги боғчанинг беш турдаги лойиҳалари тайёрланган.

Боғчаларнинг намунавий лойиҳасига болалар ривожланиши ва саломатлигига хизмат қилувчи 14 та янги ечим киритилмоқда. Уларда сенсор ва логопед хоналари, психологик-педагогик ёрдам кўрсатиш жойлари, тиббий блок, турли машғулотларга мослаштирилган заллар бўлади. Болалар хавфсизлиги учун видеокузатув ва жароҳатдан ҳимояловчи қопламалар, қўлай муҳит яратиш учун ҳаво тозалагичлар, шунингдек, энергия тежамкор ёритиш ва қуёш панеллари кўзда тутилган. Бу орқали намунавий лойиҳалар самарадорлиги 38 фоизга оширилади.

Тақдиротда Учтепа туманида тўғридан тўғри хорижий инвестициялар ҳисобидан “Uchtera city” замонавий ишбилармонлик марказини барпо этиш лойиҳаси ҳам тақдим этилди. 37 гектар ҳудудда икки босқичда амалга ошириладиган лойиҳанинг биринчи босқичида 26 гектарда инвестор томонидан 1 миллиард доллар инвестиция киритилади. Иккинчи босқичда 11 гектарда турар жой ва хизмат кўрсатиш бинолари қурилади. Марказда кўп қаватли турар жойлар, офислар, савдо-кўнглилар мажмуа, халқаро брендга эга меҳмонхона ва сайилгоҳ барпо этилади.

Шунингдек, Ўзбекистон — Туркия дўстлик боғи ва Отатурк кўчасининг меъморий концепцияси ҳам намойиш қилинди.

Давлатимиз раҳбари мутасаддиларга тақдим этилган лойиҳаларни аҳоли эҳтиёжлари ва шаҳарсозлик талаблари асосида янада пухта ишлаб чиқиш бўйича топшириқлар берди.

ЎЗА



ИНВЕСТИЦИЯ ВА ТАДБИРКОРЛИК УЧУН ИСТИҚБОЛЛИ МАЙДОН

Янги Тошкент мамлакатимиздаги энг йирик шаҳарсозлик лойиҳаларидан бири сифатида замонавий қиёфа касб этмоқда. Уч йил аввал бошланган ташаббус доирасида замонавий турар жойлар, йўллар, муҳандислик тармоқлари, таълим ва тиббиёт муассасалари ҳамда яшил ҳудудлар барпо этилмоқда. Аммо янги шаҳарнинг истиқболи фақат қанча бино қурилиши билан эмас, балки бу ерда қандай иқтисодий муҳит шаклланиши, қанча иш ўрни яратилиши ва аҳоли учун қандай имкониятлар пайдо бўлиши билан ҳам белгиланади.

Президентимизнинг Янги Тошкентда инвесторлар ва тадбиркорлар билан очиқ мулоқотида айнан шу масалага алоҳида эътибор қаратилди. Давлатимиз раҳбари шаҳарни фақат яшаш ҳудуди эмас, балки бизнес, таълим, тиббиёт, туризм ва хизмат кўрсатиш ривожланган мустақил иқти-

содий марказга айлантириш зарурлигини таъкидлади. Бу эса қурилиш суръатлари билан бир қаторда хусусий ташаббус, сармоя ва тадбиркорлик фаоллигини оширишни талаб этади.

► Давоми 2-бетда





Наримон ДЕҲҚОНОВ,
Наманган давлат университети
Ёшлар муаммоларини
ўрганиш ва таҳлил қилиш
маркази раҳбари, сиёсий
фанлар доктори, профессор

Бу масаланинг Наманган учун аҳамияти, айниқса, юқори. Вилоятда 3 миллион 200 минг киши истиқомат қилади. Шундан 756 минги 14-30 ёшлилардир. Демак, ёшлар сиёсати алоҳида бир соҳа эмас, балки таълим, бандлик, тадбиркорлик, рақамли иқтисодиёт, маданият ва спортни бирлаштирадиган стратегик йўналиш масаласидир.

2015-2016 йилларда республика бўйича олий таълим муассасаларида жами 268 мингга яқин талаба тахсил олган. Бу бутун мамлакатга тегишли кўрсаткич эди. Аҳолиси зич ва ёшлар улуши юқори бўлган Наманган вилояти учун эса мазкур ҳолат минглаб битирувчилар олдига танлов имконияти чекланганини аниқларди. Олий-гоҳга кириш натижаси ёшлар учун кейинги қадам қўл ҳолларда меҳнат бозоридан тасодифий иш излаш ёки меҳнат муҳожирилик билан боғланган.

Иккинчи муаммо тизимсизлик эди. Ишсиз ёшлар қарерда яшайди, қандай касбга қизиқади ва қандай кўмакка муҳтож — буларни маҳалла кесимида аниқ кўрсатиб берадиган манзилли механизм ҳали шаклланмаганди. Ёшлар билан ишлаш кўпроқ тадбирлар ва ҳисобот кўрсаткичлари орқали баҳоланар, ёрдам эса кўпинча унга энг кўп эҳтиёж сезганларга етиб бормас эди. Тадбиркорлиқни бошламоқчи бўлган йигит-қизлар учун махсус, яъни ёш омилига таянган молиявий ва инфратузилмавий механизмлар ҳам чекланганди.

Учинчи масала ишонч кўлами эди. Кўпчилик ёшларнинг режаси “Бу ерда қолиб нима қиламан?” деган саволдан бошланар, имкониятлар асосан Тошкентда ёки хорижда деган тасаввур кучли эди. Тугилиб ўстаи ҳудуд эса кўпинча доимий ривожланиш майдони эмас, балки вақтинчалик манзил сифатида қабул қилинади.

Ўзгаришлар 2016 йилда қабул қилинган “Ёшларга оид давлат сиёсати тўғрисида”ги қонун билан янги босқичга кўтарилди. Кейинги йилларда Ёшлар ишлари агентлиги ташкил этилиши, Президентимизнинг ёшларни ижтимоий қўллаб-қувватлашга оид қарорлари тизимли ёндашувни шакллантирди.

Энг сезиларли механизмлардан бири “Ёшлар дафтари” бўлди. Вазирлар Маҳкамасининг 2022 йил 7 июндаги тегишли қарори билан ёшлар муаммоларини ўрганиш ва ҳал этиш тизими янада ойдинлашти-

Рақамлар реал ҳолатдан сўзлайди. Республика бўйича олий таълимдаги талабалар сони 2025/2026 ўқув йили бошига келиб, 1 миллион 600 мингга етди. Наманган вилоятида эса айни пайтда 9 та олий таълим муассасасида 91 минг йигит-қиз тахсил олмақда. Ўн йил аввалги ҳолат билан таққослаганда, бу шунчаки миқдорий ўсиш эмас, балки олий таълимнинг мутлақо янги кўламга чиққанини кўрсатади.



Таҳлил
Хар қандай ижтимоий-иқтисодий ўзгаришнинг ҳақиқий мезони статистика жадваллари эмас, балки оддий бир саволдир: бугун мактабни битираётган наманганлик йигит ёки қиз олдида қандай йўللار очилди? Ўн йил аввал бу саволга жавоб қисқа эди. Бугун эса жавоб бир нечта бандга ҳам сиғмайди. Ана шу фарқнинг ўзи сўнгги ўн йилликда вилоят ёшлари ҳаётида юз берган энг катта ўзгаришни ифодалайди.



ИМКОНИЯТЛАР АВЛОДИ

Наманганлик ёшлар ҳаётида ўзгаришлар фалсафаси



Касбий таълим: дипломдан меҳнат бозорига

Олий таълимга қамров кенгайиши билан бир вақтда касбий таълим тизимининг меҳнат бозорига яқинлашуви ҳам муҳим аҳамият касб этмоқда. Бугун Наманган вилоятида 56 та касбий таълим ташкилоти фаолият юритмоқда. Уларнинг 53 таси давлатга тегишли, 3 таси нодавлат техникумлардир. Вилоятдаги 49 техникум фаолияти қайта йўлга қўйилди ҳамда 4 та номарказга техникум мақоми берилди.

Шунингдек, меҳнат миграциясини ҳам малака билан узвий боғлашга ҳаракат қилинмоқда. Хусусан, Миграция агентлигининг Наманган вилояти ҳудудий филиали билан ҳамкорликда 27 та техникумда немис, корейс ва япон тиллари бўйича 51 та гуруҳ ташкил қилиниб, уларга 884 тингловчи ва ишсиз фуқаро жалб этилди. Мазкур ёндашув ташки меҳнат бозорига чиқиб жараёнини тасодифий миграциядан хорижий тилларни биладиган ва касб малакасига эга, тайёр меҳнат ресурслари орқали амалга оширишга хизмат қилади.

Ўн йил аввал ёш дастуричилар учун Намангандаги энг реал сценарий кўпинча Тошкент шаҳрига қўчиб ўтиш билан боғлиқ эди. Бугун эса вазият бутунлай ўзгарди. Вилоятда АТ парки филиали иш бошлади. Олий таълим муассасаларида стартап лойиҳаларини қўллаб-қувватлаш учун иккита инкубация маркази ташкил этилди. Минглаб ёшлар онлайн платформ-

малар орқали малака ошириб, тегишли сертификатларни қўлга киритмоқда.

2026 йил 23 июнь куни Янги Наманган шаҳрида янги АТ парки қурилишга тамал тошининг қўйилиши бу жараёнинг сифат жиҳатидан янги босқичга олиб чиқди. Умумий қиймати 117 миллион долларлик дастур доирасида барпо этиладиган ва майдони қарийб 18 минг квадрат метрни ташкил қиладиган ушбу мажмуада таълим ҳамда экспорт марказлари, коворкинг ва офис майдонлари, шунингдек, стартап акселераторлари жойлаштириш белгиланган. Лойиҳа доирасида наманганлик қарийб 2000 йигит-қиз учун юқори даромадли иш ўринларини очиб, вилоятда ахборот технологиялари хизматлари ҳажмини йилга 500 миллиард сўмга, соҳа экспортини эса 30 миллион долларга етказиш кўзда тутилган.

Тадбиркорлик ва бандлик: ёрдам эмас, капитал

Ёшларни қўллаб-қувватлашнинг энг самарали шакли — уларни фақат ишла қилиш эмас, балки ўзлари иш ўрни очиб учун имконият яратиш бериш. “Ёшлар дафтари”га киритилган ишсиз ёшларга тадбиркорлиқни бошлаш ҳамда асбоб-ускуналар харид қилиш учун 7 миллион сўмгача, хотин-қизларга эса 10 миллион сўмгача субсидиялар ажратилиши, фаолиятини энди бошлаётганларга дастлабки уч ойлик ижара тўлови қўллаб берилиши, енгил конструкцияли иссиқхоналар

ЖАМИЯТ | 5

2026 йил 15 октябрь, 213-сон

Шу жиҳатдан олиб қараганда, рақамли таълим платформалари, касбий курслар, китобхонлик ва спорт лойиҳаларининг оммавий тадбирлар билан уйғунашиши ёшларни шунчаки томошабин ёки иштирокчи эмас, балки муайян кўникмалар ва аниқ натижаларга эга бўлган фаол субъектга айлантириш имконини беради.

Спорт: ғалабалар давомли бўлади

Спорт инфратузилмасида ҳам оммавий қамров ва юқори натижадорлик бир вақтнинг ўзида яққол кўзга ташланади. Хусусан, вилоятдаги 679 та умумтаълим мактабининг 3835 та спорт гуруҳида 73 минг 467 ўқувчи спорт билан шугулланмоқда. Вилоятдаги 19 та спорт муассасасининг 164 та паралимпия спорт гуруҳида 870 нафар спортчи-ўқувчига 100 нафар профессионал малакали мураббий машғулот ўтмоқда. Бундан ташқари, 12 та спорт мактабидagi 24 та адаптив спорт гуруҳида 168 спортчи-ўқувчи 14 тренер қўл остида мунтазам шугулланиб келмоқда.

“Беш ташаббус олимпиадаси” ва паралимпиадаси, Президент олимпиадаси, турли спорт синовлари ҳамда бошқа мусобақалар орқали 2550 дан ортиқ иқтидорли ёш селекция қилинди. 2022 йилнинг дастлабки саккиз ойида Ўзбекистон чемпионатлари ва кубокларида наманганлик спортчилар 477 олтин, 492 кумуш ҳамда 784 бронза медални қўлга киритди. Шунингдек, жаҳон чемпионатлари ва кубокларида 8 олтин, 6 кумуш ва 14 бронза, бошқа нуфузли халқаро мусобақаларда эса 29 олтин, 21 кумуш ҳамда 29 та бронза медаль жамғарилди.

Янги босқич: муаммони сезишдан ўрганишга

Ислохотлар кўлами ва суръатини сақлаб қолганининг ягона йўли қабул қилинаётган қарорларда тахминларга эмас, балки аниқ таҳлилларга таянишдир. Шу маънода, Наманган давлат университети ҳузурида Ёшлар муаммоларини ўрганиш ва таҳлил қилиш маркази ташкил этилгани ўзига хос аҳамиятга эга бўлди. Мазкур марказ ҳудудларни изчил ва режалли асосда ўрганиш, ёшлар орасидаги реал муаммоларни илмий методлар ёрдамида аниқлаш ҳамда мутасадди раҳбарлар учун далилларга асосланган тақлифлар тайёрлаш каби вазифаларни кўзда тутди. Бу эса ҳақиқий сифат ўзгаришидир.

Албатта, ҳали ҳал этилиши лозим бўлган масалалар ҳам етарлича: сифатли ва барқарор иш ўринларини кўпайтириш, олий таълим сифатини қамровнинг ўсиш суръатига мослаштириш, ажратилаётган кредит ва субсидияларнинг узок муددатли самарадорлигини баҳолаш, ахборот етказиш тизимидagi узиллишларни бартараф этиш, чекка туманлар билан вилоят маркази ўртасидаги имкониятлар тафовутини қисқартириш шулар жумласидан. Бироқ бу муаммолар ўн йил аввалги “Имконият борми ўзи?” деган саволдан мутлақо бошқа, юқориқроқ босқичга мансуб. Бугуннинг энг асосий саволи эса “Яратилган ушбу имкониятлардан ким, қандай ва қай даражада самарали фойдаланмоқда?” деган масала.

Ўтган ўн йил Наманган ёшлари учун ваъдалардан реал шaroитларга ўтиш даври бўлди. Эндиги кейинги вазифа аниқ: яратилган инфратузилмалар, молиявий воситалар, таълим ва рақамли платформаларни ҳар бир маҳалла ҳамда ҳар бир ёш учун реал натижага айлантириш. Чунки ёшлар сиёсатидаги энг ишончли мезон шунчаки ажратилган маблағлар ёки ўтказилган тадбирлар сони эмас, балки ўз имкониятларини теран англаган, аниқ касбга, чуқур билимга, муқим даромадга эга ва жамият олдига масъулиятни ҳис қиладиган ёшларнинг сонидир.



Шахло АХОРОВА,
Ижтимоий-маънавий
тадқиқотлар институти
бош илмий ходими, фалсафа
фанлари доктори, шоира

Таълим соҳаларининг бирлаштирилиши шунчаки бошқарувни марказлаштириш чораси эмас, балки инсон тарбияси ва камолоти йўлидаги ишларни бир бутун тизимга жамлаш йўлидаги улкан мақсадли саъй-ҳаракат самарасидир. Бунда моҳият инсон таълим оладиган, тарбия топадиган, касб эгаллайдиган ва илмий салоҳиятини



ИНСОН КАМОЛОТИНИ БИРЛАШТИРУВЧИ ЯХЛИТ ТИЗИМ

Мамлакатимиз таълим тизимида шу йилнинг октябрь ойи бошида муҳим ўзгаришлар юз берди. Улардан энг асосийси икки вазирлик негизида ягона Таълим ва илм-фан вазирлиги ташкил этилиши бўлди.

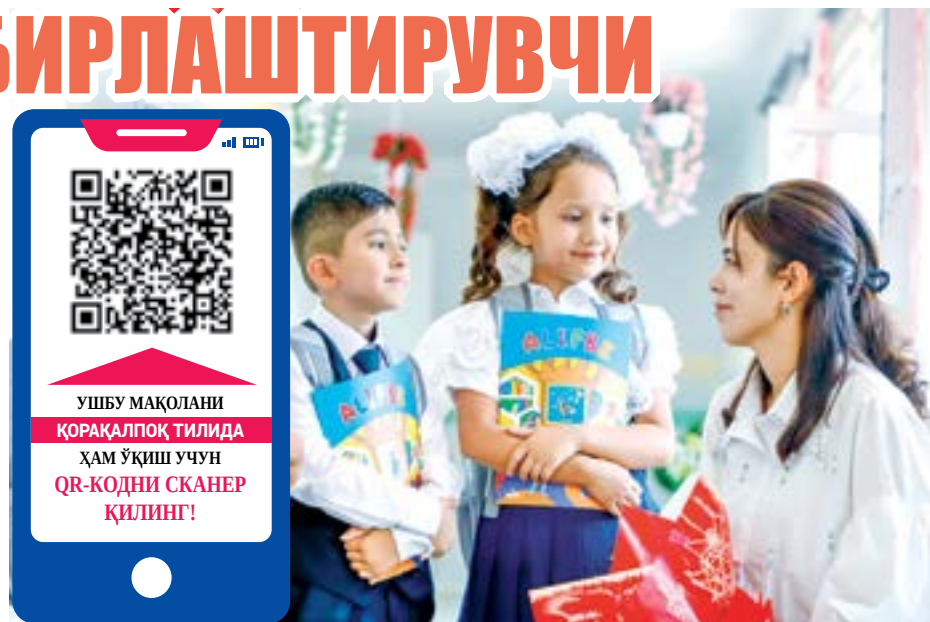
рўёбга чиқарадиган жараёнларнинг бир-биридан узилиб қолмаслигида намойён бўлади.

Болалар боғчасида қайсидир даражада инсон шахсиятига пойдевор қўйилади. Мактабга келгач, шу пойдевор мустаҳкамланадими ёки янгиси қўйиладими? Бола олий таълимда қандай мутахассис бўлиб шаклланади ёки ундан кейин нима билан шугулланади? Гап мана шу яхлитликда.

Шахс тарбиясининг узлуksизлигини таъминлаш 2019 йилги “Узлуksиз маънавий тарбия” концепциясида ҳам келтирилган. Фармоннинг моҳияти таълим ва тарбия бирлашувида ушбу концепция уйғунлигини таъминлаш. Ҳар қандай ислохотнинг асл қиймати унинг инсон

камолотига қўшган ҳиссасида сезилиши-ни инобатга олсак, бу муҳим жараён.

Бу ерда билим бериш билан бирга тарбиянинг, шахсий камолотнинг, масъулият ҳамда қадриятнинг узвийлиги масаласи ҳам бор. Яъни энди узлуksиз таълим ва узлуksиз тарбия мувофиқлаштирилиши керак. Чунки таълим инсоннинг нимани билишини аниқлас, тарбия у қандай инсон бўлиши керак деган саволга жавоб беради. Аслида, бу масала халқимиз, миллий таълимимиз учун янгилик эмас. Шарқда азалдан таълим ва тарбия бир-биридан ажратилмаган ҳолда бўлган. Масалан, Конфуций таълимни фақат билим берувчи эмас, ахлоқий фазилатни шакллантирувчи жараён сифатида кўрган. Унинг қарашларида одоб, билим ва шахсий фазилатларни шакллантириш яхлит



тарбия жараёни ўлароқ келтирилган. Бунинг аҳамиятини жиҳати шундаки, бутун таълим дастурларимизда ҳам “билимни ёдлаш”дан “билимдан фойдаланиш”га, ундан кейинги босқичда “шу билим асосида мустақил фикрлашга” ўтиш масаласи қўйилмоқда.

Билимдан фойдаланиш маданияти ҳам долзарб. Яъни билимни ишлатиш билан бирга мақсадни аниқлаш ҳам лозим. Бунга эса жадидларимиз аллақачон асосий масалалардан бири қилиб қўйган эди. Хусусан, Абдулла Авлоний “Туркий гулистон ёхуд

ахлоқ” асарида шахснинг интеллектуал ва ахлоқий камолотини таълим-тарбия муштараклиги билан боғлайди. Абдурауф Фитратнинг “Оила ёки оилани бошқариш тартиблари” асарида ҳам таълим ва тарбия масаласи жисмоний, ахлоқий ҳамда ақлий камолотдан айро қўрилмайдиган. Демак, бугунги таълим ислохотларида миллий меросга суяниш ҳам фойдадан холи бўлмайди. Миллийликми ё замонавийликми деган танлов қўйилмасдан, ҳар иккиси уйғунлаштирилиши керак.

Умуман олганда, ота-она фақат “Болам қандай баҳо оляпти?”, деб сўрамасдан ёки ўқитувчи “Фарзандингиз дарсини ўзлаштирмайпти”, деб қолмасдан, аксинча, “қандай инсон бўлиб шаклланаётгани” билан қизиқиши керак.

Бу жараёнга меҳнат тарбияси ҳам қўшилса, мақсадга мувофиқ. Бунинг учун, аввало, “мажбурий меҳнат” ва “меҳнат тарбияси” ўртасидаги чегарани белгилаб олиш зарур. Ана шунда “билим + тафаккур + қадрият + меҳнат + масъулият + ижодкорлик = баркамол шахс” тизимига асосланган мукаммал формула асосида ишланади.

Бирлашган тизимнинг маънавий-маърифий фалсафаси, биринчи навбатда, “билимдан инсонга” қараб ҳаракатланиши, яъни таълим диплом, сертификат, тест натижаларига таянмасдан, инсон камолоти билан ўлчаниши керак.

Қисқа қилиб айтганда, бугун таълим тизими олдига “Биз мустақил фикрлайдиган, миллий қадриятларини асраб, замонавий дунё билан рақобатлаша оладиган қанча ёшни тарбияладик?”, “Ҳалол меҳнатни қадрлайдиган қанча инсонни вояга етказдик?”, “Ўз билимини жамият манфаатига йўналтира оладиган қанча шахс шакллантирдик?” каби саволларга ижобий жавоб топа олашдек долзарб вазифалар турибди. Таълим ва илм-фан вазирлиги эса айни шу мақсадда ташкил этилгани билан аҳамиятлидир.